

C

క. 2789

కథలు - గాథలు 155

క
155

శ్రీవేంకటేశ్వర ఎంటర్ ప్రైసెస్

మందపాటివారివది విజయవాడ 2

వి

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము

స్థాపన : 1933

రిజిస్టరు : 1936

దే ల ప్రో లు : కృష్ణా జిల్లా.

గ్రంథ నామము కథలు - గాథలు.

గ్రంథము సంఖ్య 2789

తెలుగు క

విభజన సంఖ్య 155

గ్రంథ దాత గ్రంథాలయము

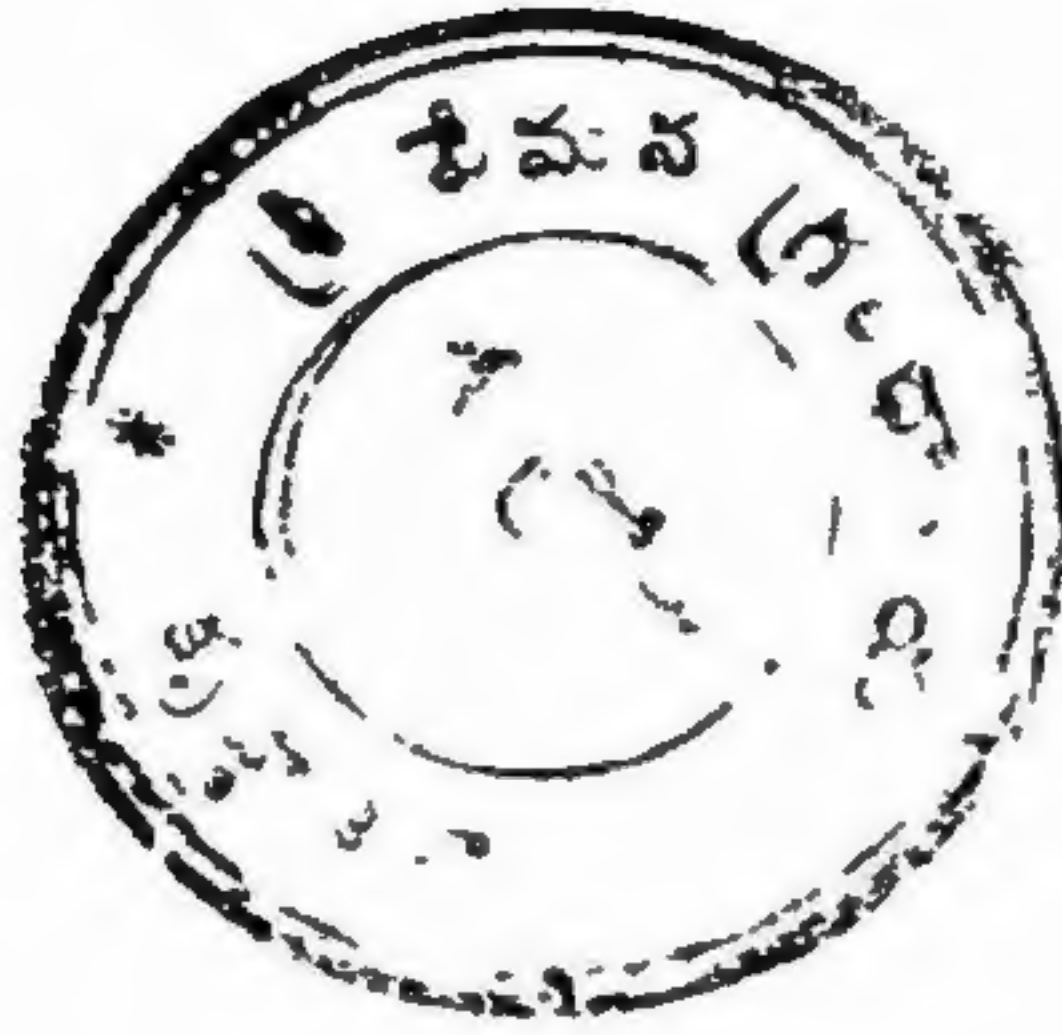
గ్రామము

3

క. 2789

155

కథలు - గాథలు

PHOTOGRAPHY
TELETYPE
K. S. S. S.

‘ సాహిత్యరత్న, హిందీ, తెలుగువిద్యాన్ ’

నాటి తెలుగువిద్యాలయం నాటి తెలుగువిద్యాలయం

శ్రీవెంకటేశ్వర ఎంటర్ ప్రైసెస్

మందపాటివారివద్ద... విజయవాడ. 2.

శ్రీ వెంకటేశ్వర ప్రచరణ నెం. 10

ద్వితీయ ముద్రణ

1961

పరమేశ్వరి ప్రెస్

విజయవాడ-2

(Approved by the D. P. I. Rc. No. 773 M. 4/60 -
D/ 5-1-61)

మూల్యం :

70 పయాపైసలు

సంపాదకుడు :

చిలుకూరు వెంకటేశ్వర్లు

1. విశ్వనాథనాయకుడు

అదియాంధ్రులకు స్వర్ణయుగము. ఆంధ్రజాతి వీరజాతియై స్వాతంత్ర్యపరిరక్షణ మొనరించుకొని విశాల సామ్రాజ్యము నేర్పరచిన రోజులవి. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు కన్యాకుమారి మొదలు కటకమువఱకును నున్న భూభాగమును జయించి యాంధ్రభోజుడై రాజ్యమేలుచున్న కాలమది. ఆనాడు మధుర తంజావూరు మండలములు రెండును విజయనగర రాజ్యాంతర్గతములై యుండెను. ఆ మండలేశ్వరు లిరువురును విజయనగర సార్వభౌములకు సామంతులే!

తంజావూరు మండలమును వీరశేఖర చోళుడును, మధుర మండలమును చంద్రశేఖరపాండుడును, పరిపాలించుచుండిరి. కొంతకాలమునకు వీరశేఖరచోళుడు రాజ్యలోభమున మధురానగరముపై దండెత్తి చంద్రశేఖర పాండునోడించి మధురమండలమును వశమొనర్చుకొని తానే రెండు మండలములను పరిపాలింపసాగెను. విజితుడైన చంద్రశేఖర పాండుడు పరివారముతోఁగూడ పలాయితుడయ్యెను.

‘దుర్బలస్య బలంరాజా’ యను న్యాయము ననుసరించి బలహీనులకు రాజేబలముగాన చంద్రశేఖర పాండుడు సరివారుడై విజయనగరమేఁగి, కృష్ణరాయసార్వభౌములను దర్శించి—“ప్రభూ! రాజ్యలోభమున చోళుడు మా రాజ్యముపైఁబడి, నిష్కారణముగ యుద్ధమునకుదిగి నా రాజ్యముప

హరించినాఁడు. దీనులమైన మాకు ప్రభువులే దిక్కు. నా రాజ్యము మఱల నా కిప్పింపుడు” అని వేడుకొనెను.

ప్రభువు వీరశేఖరచోళుని దురాగతమునకు మిక్కిలి కినిసి పాండ్యరాజ్యమును మఱల నీ కిప్పింతునని యభయ మిచ్చెను. ఆ మఱునాఁడేసార్వభౌములు సామంతులను బిలిచి కొలువుచేసి చోళుఁడొనర్చిన దుర్మార్గము నెఱింగించియాతని నణచుటకై దళవాయియుఁ గోళాధ్యక్షుడును నైన నాగమ నాయకునితో నిట్లనిరి — “నాగమనాయకా! వింటివిగదా! వీరశేఖర చోళుఁడొనర్చిన దురాగతము! మనశరణుజొచ్చిన పాండుని రక్షించి యాతని రాజ్యమిప్పించుట మనధర్మము. నీవు మహావీరుఁడవు. ససైన్యండవై కదలి కదనరంగమున చోళునిర్జించి, యాతనిని శిక్షించి పాండుని మఱల సింహాసనమున నిల్పుము. ఈ విధముగ సామ్రాజ్య గౌరవమును గాపాడు బాధ్యత నీపై నుంచుచున్నాము. పొమ్ము!”

ఈ విధముగ నాగమనాయకుఁడు సార్వభౌముల యాజ్ఞగొని చతురంగబల సమేతుఁడై చోళమండలముపై దండెత్తెను. నాగమనాయని ధాటికి వీరశేఖరచోళుఁడాగలేక పోయెను. అంత నాగమనాయుఁడు తంజావూరును వశమొనర్చుకొని, యచటినుండి మధురకేఁగి పాండ్యరాజ్యమును గూడ వశమొనర్చుకొనెను. రెండురాజ్యములును నాగమనాయని ఏలుబడికిందకు వచ్చినవి. రాజ్యము చేజిక్కినంతనే యాతని మనసుమారినది. అతఁ డిట్లాలోచింపఁ దొడగెను — “ఈ రాజ్యములను మఱల చోళపాండులకేల

విశ్వనాథనాయకుడు తండ్రిని గొనివచ్చి
 నార్యభాముల యెదుట నిలిపినాడు

సమర్పింపవలెను? ఇంత కష్టపడి జయించి మఱల వారి కప్ప గించుటయా? నా యేకైక పుత్రుఁడు విశ్వనాథనాయకుని కొఱకై నను నే నీ మండలముల వీడరాదు” అని నిశ్చయించుకొనెను.

పాండుఁడు మఱల సార్వభౌములవద్ద కేగి—“ప్రభూ! తాము చోళుని దండించి పాండ్యరాజ్యమును నాకిమ్మనిసారు. కాని నాగమనాయకుఁడు రెండురాజ్యములను తానే యేలుకొనుచున్నాఁడు. అడిగినచో రాజ్యము నడుపులోనికి గొనివచ్చినందులకు స్వీయధనమును వెచ్చించినాననియు, నీవు దాసికొమరుఁడవనియు, నీవు రాజాహ్లాదపు కావనియు నన్నధిక్షేపించినారు” అని విన్నవించుకొనెను.

అంత రాయలు ఆగ్రహవ్యక్తుడై నిండుకొలువును వీక్షించి— “ఈకొలువున స్వామిద్రోహియైన నాగమనాయని బంధించి గొనివచ్చు వీరులున్నారా?” అని ప్రశ్నించిరి. సభయంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. సార్వభౌముఁడు మఱల ప్రబోధించెను — “విజయనగరమున స్వామిభక్తులు లేరా?” అనిరి.

అంత నాగమనాయని కుమారుఁడు విశ్వనాథ నాయకుఁడు లేచి— “ప్రభూ! దేవర యనుమతించినచో నేనిక్కర్థమునకు సంసిద్ధుఁడను. తండ్రియొనర్చిన పాపమునకు తనయుఁడు ప్రాయశ్చిత్త మొనర్చుకొనవలెను. స్వామి యనుమతించినచో నాతండ్రిని బంధించి కొనివత్తును. సంశ

యింపకుండు. విశ్వనాథ నాయకుని విశ్వసింపుడు” అని విన్నవించెను. రాయలు సగద్గడుడై యిట్లనెను—“విశ్వనాథా! నీవు నిజమైన రాజభక్తి పరుడవని మాకు విశ్వాసమున్నది. నీ రాజభక్తిని ప్రకటించుట కవకాశ మొసంగుచున్నాము” అనిరి.

విశ్వనాథనాయకుడు పైన్యసమేతుడై బయలుదేరెను. ముందుగ వార్తాహరుని ద్వారమున నిజ జనకుని కిట్లని వర్తమానమంపెను—“తండ్రీ! మీరొనర్చిన కార్యము రాజకోపకారణమైనది. అయ్యది నింద్యకార్యము! మన వంశమునకే యప్రతిష్ఠవచ్చినది. అద్దానిని బాపుటకై సార్వభౌమ సమక్షమున బ్రతినసల్పితిని. తాము మర్యాదగ సార్వభౌములవద్ద కేతెంచినచో వారు క్షమింతురు. తండ్రీ కొమరులమధ్య యుద్ధము తగదు.”

అందులకు సమాధానముగ నాగమనాయకుడు కొమరున కిట్లు కబురంపెను—“నాయనా! నీవు చిన్నవాడవు. లోకపు పోకడ నీకు తెలియదు. నేనునాకై యీ రాజ్యమును సంపాదించితినా? తండ్రీ, కుమారుని కొఱకేగదా పలుపాళ్లు పడును! బాబూ! నీవు నాతోఁ గలియుము. అట్లొనర్చుచో సార్వభౌములు దండెత్తినను మనల నేమియుఁ జేయజాలరు. హానాగ రాజ్యసౌఖ్యము ననుభవింపుము.”

విశ్వనాథనాయకుడు మఱల నొకజాబు పంపెను—“మీరొనర్చిన పాపకార్యమునకుఁ బ్రతీకారము తప్పదు. రాజ్యసౌఖ్యము తుచ్ఛము. అట్టి తుచ్ఛభోగములకై శాశ్వ

తమును, నిర్మలమునునైన యశమును విడనాడను. కలకాలము నీ యపకీర్తిని భరింపజాలను. మీరు మీ నిశ్చయమును మాననిచో యుద్ధము శత్యము. కాచికొనుడు.”

యుద్ధము తప్పనిసరియయ్యెను. ఒక పక్షమున తండ్రినాగమనాయకుడు. రెండవ పక్షమున కొమరుడు—విశ్వనాథనాయకుడు. ఆ ఘోరాహవమున విశ్వనాథనాయకుడు తన పరాక్రమ సాహసములఁ జూపెను. రాజభక్తియుండు పితృభక్తినిగూడ లెక్కచేయలేదు. చివరకు కుమారుని చేతిలోఁ దండ్రి పరాజితుడైనాడు. విశ్వనాథనాయకుడు తండ్రిని గొనివచ్చి సార్వభౌములయెదుట నిలిపినాడు.

కృష్ణదేవరాయలు విశ్వనాథనాయకుఁ డొనర్చినపనికి సంతసమున నుప్పొంగిపోయెను—“విశ్వనాథా! నీవంటి రాజభక్తిపరులే సామ్రాజ్యరక్షకులు. ఇట్టివారివలననే సామ్రాజ్యము సుస్థిరమై నెగడగలదు. నీ వొనర్చిన యీ ఘన కార్యమునకు మెచ్చితిని. నీ యిచ్చ కోరుము” అనిరి.

అంత విశ్వనాథనాయకుడు—“ప్రభూ! ప్రభు కృపా కటాక్ష మున్నంతవఱకు నేలొంటును లేదు. ఒక్కటే మనవి. చిరకాలము ప్రభువులను సేవించి, క్షణిక హృదయ దౌర్బల్యమునకు గురియైన నాగనాయకులను క్షమింపుడు. ఇదియే నాప్రార్థనము.”

రాయలు సంతసించి నాగమనాయని విడిచిపెట్టిరి. అనంతరము చంద్రశేఖర పాండుని అనుమతిపై రాజభక్తికి పురస్కారముగ మధుర మండలమును విశ్వనాథనాయకునకుఁ బట్టముగట్టిరి.

2. చిరుతొండనంచి

జంబూద్వీపమునందు ద్రవిడ దేశమున, పంపాతరంగిణీ తీరమున వరదరాజస్వామికి నివాసస్థలమైన కాంచీపురము గలదు. తుంబురుఁడు దుర్వాస శాపఫలంబుచే నా పురంబున నొక వణిక్ప్రముఖునింట చిరుతొండనంచి యచుపేర జన్మించెను. భర్తృవియోగమును సహింపలేక ఆతని భార్యయు తిరువెంగనాంచి యచుపేర చిరుతొండనికి భార్యయయ్యెను. వా రిరువురును భక్తిమీర శివపూజ లొనర్చుచుండిరి. నిత్యము శివయోగుల కాతిధ్యమిచ్చు వ్రతముఁ జేపట్టి యనేక మంది శివభక్తులకు దినదినము నాతిధ్యమిచ్చి పూజించుచుండిరి. ఇట్లుండ నొకనాఁడు చిరుతొండనంచి యింటికి సాక్షాత్పరమశివుఁడో యనున ట్లొక శివయోగి యరుగు దొరచెను. చిరుతొండనంచి యాతనిని భక్తితోఁ బూజించి 'అయ్యా! దేవార్చనమునకు వలయు పూజాద్రవ్యంబులును, తమకు ప్రీతియగు నన్యవస్తువులును సెలవిండు. సేకరింతు' నని సవినయముగఁ బలికెను. అంత నాయోగి 'నంబీ! నా కిన్యవస్తువులతో నిమిత్తములేదు. నిత్యము చెఱుకురసముచే శివుని కభిషేకముచేయు వ్రతము కలదు. కావున నేఁడు తూమె డిక్కురసము సదాశివలింగము నభిషేకించుటకుఁ గావలయును' అని భస్మము నాతని కిచ్చెను.

చిరుతొండ డందుల కంగీకరించి తక్షణమే కొంత రొక్కమును కొంగున ముడివైచుకొని పంపానదీతీరమున బాగుగ పెరిగియున్న చెఱుకుతోటకుఁ బోయెను. 'తూమెడు

చెఱకురసమునకు నూరు పుండ్రేక్షుఁగుటలు చాలు' నని మనంబున నెంచి కొసరక బేరమాడక నూరుగడలను కొని మోపు కట్టుకొనెను. అతఁడా మోపునెత్తుట సామాన్యమా! శక్తి నంతయు నుపయోగించి యీ మోపును బుజమునఁ బెట్టుకొని ముందున కడుగువేసి తూలి బోరగిలఁబడెను.

అంత కైలాసంబున పార్వతీసమేతుడయి యచ్చగణముల నృత్య మాలకించుచున్న పరమేశ్వరుఁడు తన భక్తుని కష్టమునుజూచి జాలిపడి యొక సామాన్యమానవుని వలె వచ్చి యీ మోపు నింటికిఁ జేర్చి యంతగ్ధానముయ్యెను. ఆ కారణమున పరమేశ్వరుని యొడలెల్ల చెమ్మగిలెను. పగను శివుని మేను చెమర్చుటకు నాట్యకత్తెలపై నాతనికిఁ గల్గిన కామవికారమే కారణమని యెంచి పార్వతి తన చేతి యందలి పద్మము నొయ్యారముగ శివునిపై విసరెను. ఆ వ్రేటుకు పద్మరాగము ముక్కంటినే తముల పడుటంజేసి నీకు కారఁజొచ్చెను. పరమేశ్వరుఁడు తన సతి మనంబున గల్గిన భావము నెఱింగి 'భవానీ! నీ భావమును గ్రహించితిని. నీవు తప్పుగా నూహఁజేసితి' వని, మేను చెమర్చుటకుఁగల కారణముఁ జెప్పెను. అందులకు పార్వతి యాశ్చర్యమంది 'దేవా! ఆ వీరమాహేశ్వరుడైన భక్తునిఁ జూపు' డని ప్రార్థింప నీశ్వరుండును చిరుతొండని భక్తిని పరీక్షింపఁగోరి దేవేంద్రుని పిలిచి 'ఇంద్రా! పుష్కలవర్తకాది మేఘములఁ బంపి కాంచీనగరమున నెడ తెఱపిలేకుండ నిగునదియొక్క దినములు కుంభవృష్టిఁ గురిపింపు'మని యాదేశించెను. అంత

దేవేంద్రుడును పరమేశ్వరుని యాజ్ఞానుసారముగ కని విని యెరుంగనట్లు యిరువదియొక్కదినములు కుండపోతగ వర్షము కురిపించెను.

పరమభక్తుడైన చిరుతొండనంబి, తిరువేంగనాంచి, కుమార సిరియాళుడు, చందనికయు నా వర్షదినంబులం దనేకమంది శివభక్తులకు సంకోచింపక, లేదనక, విసుగు గొనక రేయింబవళ్ళు అన్నదానమొనర్చిరి. వర్షము వెలి యటతోడనే యా పురమునందు చిక్కుకొనిపోయిన జోగు లందరును తమతమ యిండ్లకుఁ బోయిరి. చిరుతొండనంబి నిత్యమువలెనే యానాడుకూడ స్నానమాచరించి త్రిపుం ద్రుంబు దాల్చి, భక్తమందారుడైన శివునిపూజచేసి, జంగ మారాధనకై శివయోగులకొఱ కెదురు చూచుచుండెను. అదేమిచోద్యమోకాని యానాడుకొక్క యోగికూడా నాతని కంటఁబడలేదు. అంతనాతఁడు వ్రతభంగ మగునేమోయని భయమంది శివయోగులకొఱకు వెదుక నారంభించెను. కాని యొక్క శివభక్తుడకూడ నాతిథ్యము స్వీకరింప నాతనికిఁ గాన్పింపలేదు. ఇక నాతఁడు విసిగి వేసారి యొక పాఁడుపడి యున్న దేవాలయములోనికిఁ బోయెను. గర్భమంటపమున నొక ముదుసలిబైరాగి యతనికంటఁబడెను. అతఁడు నూజేండ్లు నిండిన వృద్ధుడు. బిగి తగ్గి శరీరమంతయు ముడుతలుపడి వ్రేలాడుచుండెను. శరీరమంతయు భస్మమలంది యుండెను. కంపుకొట్టుచున్న కావిబట్టలుధరించెను. తలయంతయు నెర సినజుట్టుతో నుండలుఁ జుట్టుకొని దుర్వాసన కొట్టుచుండెను.

ప్రక్కన నన్నివిధముల నాతనికి సరియగు నొక యవ్వ కూర్చుండి యుండెను. వారినిఁ జూచినంతనే చిరుతొండఁడు మహాత్మాహముతో వచ్చి సాష్టాంగ నమస్కారముచేసి “స్వామీ! మాయింట నేఁడు శివార్చనమునకు నయచేసి నన్ను కృతార్థునిఁ జేయుఁడు. శివభక్తులు లేనిదే మాదేవున కుపహారమీయ వీలులేదు. ఇది నా వ్రతము. కరుణించి యవ్వయు, తామును మా యాతిధ్యమును స్వీకరించి యను గ్రహింపుఁ”డని ప్రార్థించెను. అంత నా కుహనాభైరవుఁ డాతని నాశీర్వాదించి ‘ఓయీ! నీ పేరేమి? నీ వంశ మెయ్యది? వీరశైవాచారుఁడవేనా? నీకు సంతతి యున్నదా? నీ భార్య నీ చెప్పినట్లు వినునదియేనా? భక్తులు కోరినదెల్ల నీయ నంగీకరింతువా?’ యని వేయి ప్రశ్నలు వైచెను. నంబి సెట్టి యన్ని ప్రశ్నలకును భక్తితో సమాధాన మిచ్చెను. అంత నాకపటయోగి అట్టైన వినుము. ‘నా దొక వ్రతము కలదు. అది యీశ్వరు నుద్దేశించి చేసిన ఘోరవ్రతము. దాని కుద్యాపనముఁ జేయవలెను. అందులకు నరపశువు కావలయును. వాడును బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్యులలో నొకఁడై యుండవలెను. ఆరోగ్యవంతుఁడును, బ్రహ్మచారియు, చిన్నవాడునునై యుండవలెను. వానిని తల్లిదండ్రులు మడియించి, వండ్రి, వడ్డిచవలెను. అది సంకోచముతోఁ జేసిన నావ్రతధంగము. అట్టిభోజనము శివునకు నివేదించి పిమ్మట నా బంధిని నీవును నీకొడుగును గుడువఁగా నేనుభుజింతును’ అనెను. అందులకు చిరుతొండఁడు యెట్టిసంకోచమును

లేక 'మహాప్రసాదము. అట్లే యొనర్తును. మీ కెట్టి లోపమును రానీయను. తమరును, అవ్వయు నభ్యంగనసాన మాచరింప దయచేయు'డని పలికెను.

అంత నా మాయజోగి “ఓయీ! పుత్రమోహము లేని తండ్రి పుత్రుని బలియాయ నొప్పుకొనవచ్చును. నవ మాసములుమోసి పెంచిన తల్లికి పుత్రుఁడు ప్రాణశుల్కుఁడు. కావున నీభార్య యిందుల కంగీకరించునో, లేనో! ఆమె యంగీకారముఁగూడ కావలెను” అనెను. అందులకు చిరు తొండఁడు “దేవా! నా భార్యకూడ వీరశైవ్రవశమే! ఆమె యందుల కంగీకరించును. ప్రౌద్ధబోయినది లెండు” అనెను. ఆ పలుకులకు వృద్ధయోగి నవ్వి ‘నీ మాటలకు మోసపోయి వత్తు ననుకొంటివా? ముందుగపోయి యామె యంగీకారమును గొమ్ము’ అనెను.

చిరుతొండఁ డందులకు సమ్మతించి యీవిషయమును భార్య కెఱింగించి యామె యభిప్రాయమునకై వేగమయింటికిఁబోయెను. ఇంతలో నామాయయోగి కపట వటువు రూపమును ధరించి యెఱ్ఱలకడ పంచాక్షరీ మంత్రమును పఠించుచున్న సిరియాళకుమారుని జెంతకుఁ బోయెను. ఆ బాలునిఁ జూచి యా వటువు ‘ఆహా! నీ తండ్రి యెంతదుర్మార్గుఁడు! ముక్కుపచ్చలారని ముద్దుబిడ్డను దుర్మార్గుఁడగు యోగికి వండిపెట్టనున్నాఁడు. కావున నీ విప్పు డేచట కై ననుబోయి ప్రాణములఁ గాపాడుకొనుము. ‘శరీరమాస్యంఖిలు ధర్మసాధన’మ్మనిగదా పెద్దలు చెప్పుదురు. ఎయిలైన

ప్రాణముల కాపాడుకొనుమని యనేకవిధములఁ జెప్పెను. అందులకు సిరియాశకుమారుఁడు చిరునగవుతో “స్వామీ! శివభక్తున కాహారమగుటకంటె నాకు కావలసినదేమున్నది? ‘పరోపకారార్థ మిదంశరీర’ మ్మని ప్రాజ్ఞులు చెప్పుదురుకదా! పరోపకారమునకయి శరీరమును కోసియిచ్చిన శిబిచక్ర వర్తిని వెట్టినాడని యందుమా!” యని ధర్మోపన్యాసము చేయ నిక లాభములేదని యెంచి నా మాయావటువు అంత ధానుఁ డయ్యెను.

చిరుతొండనంబి విషయమంతయు భాగ్యకెరింగించి యామె యంగీకారమును దీసికొని మఱల శివయోగివద్ద కేతెంచెను. భక్తితో నాతనికి నమస్కరించి ‘స్వామీ! మీ వ్రతమున కేమియు భంగము రానీయను. నా భార్యయు కుమారుని బలిగానీయ నొప్పుకున్నది. ఇక తాము స్నానమునకు దయచేయుఁడని చెప్పి యాతనిని తన భుజములపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని, యవ్వను చేతఁబట్టుకొని గృహమున కేతెంచెను.

అనంతర మాతఁడు ఒజ్జలకడ జదువఁబోయిన కుమారుని తీసికొనివచ్చి, యభ్యంగనస్నానము చేయించి బలికి సిద్ధము చేసెను. కుమారునకు అనేకములైన ధర్మవిషయములనా. శివమహాత్మ్యములను బోధించి, నిర్మలమగు మనంబుతోనుండుమనిచెప్పి యాతఁడు పంచాక్షరీమంత్రము నుచ్చరించునెడ నొక కత్తివేటున నాతని శిరచ్ఛేదంబు గావించి మృతశరీరంబును వంటచేయు మని భార్యకిచ్చెను.

శివునకు పూజలుచేసి యాజోగియు, నవ్వు భోజనమునకుఁ గూర్చుండిరి. తిరువెంగనాంచి భక్తితోఁజేసిన వంటకములన్నియు వడ్డించెను. అంత నుత్తమాంగపు మాంసము లేకపోవుటంజూచి యాతఁడు 'పుత్రమోహమున నుత్తమాంగపు మాంసము నుజ్జగించి యీనీరస మాంసమునువండి వ్రతభంగము చేసినారు' అని కోపపడెను. అంత చందనిక శివభక్తుల చందంబెరుంగ నెంచినదికావున వేరుగ వండివడ్డించిన నుత్తమాంగపు వంటకమును చూపెను. అంత నా శివయోగి చిరుతొండనితో 'ఓయీ! నీ పుత్రునిగూడ నా పంక్తిని గూర్చుండబెట్టుము. పుత్రుఁడులేని నిర్భాగ్యునింట నేను భోజనము చేయ'ననెను. చిరుతొండనంబి యందులకు భయమంది 'స్వామీ! తా మిట్లు సెలవిచ్చిన నేనేమని చెప్పవాఁడను. నాకుఁగల కుమారు నొక్కరుని చంపి వడ్డించితిని. ఇక నే నెచ్చటనుండి కుమారుని పిలుతును? చదువ బోయినాఁడని పిలుతునా? అడుకొనబోయెనని పిలుతునా? స్వాములు నాయందు దయయుంచి కరుణింపవలయు'నని ప్రార్థించెను. అందఱ కా మాయజోగి 'యటులైన నీ భార్యతో నెలుగెత్తి కుమారుని రమ్మని పిలుపుమను' మనియెను. తిరువెంగనాంచియు స్వామి యాజ్ఞానుసారము బిగ్గరగా 'రారా సిరియాళ! రారకుమార! రారా నాముద్దుతనయ!' యని పిలచెను. అట్లు పిలుచుటతోడనే సిరియాళుఁడు చరచర పరువెత్తివచ్చి శివయోగి చెంత కూర్చుండి భోజనము చేసెను.

తదనంతరంనా మాయజోగి తన నిజరూపమును ప్రక
 ర్శించి వారల నాశ్చర్యచకితులఁజేసెను. చిరుతొండనంబియు
 సంభ్రమాశ్చర్యములతో ప్రణమిల్లి యాతని ననేకవిధముల
 స్తుతించెను. అంత ఈశ్వరుఁడు చిరుతొండనితో 'భక్తా గణే!
 నీ భక్తిని పరీక్షింపఁగోరి మే మీ రూపమున నచ్చినాము.
 నీ భక్తికి మెచ్చితిమి. నీవు పూర్వజన్మంబున తుంబుకుఁడవు.
 తిరువెంగనాంచి యచ్చర. సిరియాళుఁడు గంధర్వుఁడు. ఒకా
 నొక శాపయోగంబున మీరు మర్త్యులై పట్టిరి. మీ రిక
 నాతోడ కైలాసంబునకుఁ రండు' అనెను. చిరుతొండనంబి
 యందుల కాశ్చర్యపడి 'మహాదేవా! కాంచీపురమందు ఏను
 వాడలవారము భక్తి తప్పకుండ మిమ్ము సేవింతుము. అట్టి
 నుందరను విడచి నేనువచ్చుట న్యాయమా! అందఱు
 గరుణించి తమతోఁ గొంపోవు'డని ప్రార్థించెను. అందులకు
 మహేశ్వరుఁడు ప్రసన్నుడై 'అట్లయగుగాక' యని వారితో
 సంతర్థానుఁడయ్యెను.

3. ధర్మవ్యాధుఁడు

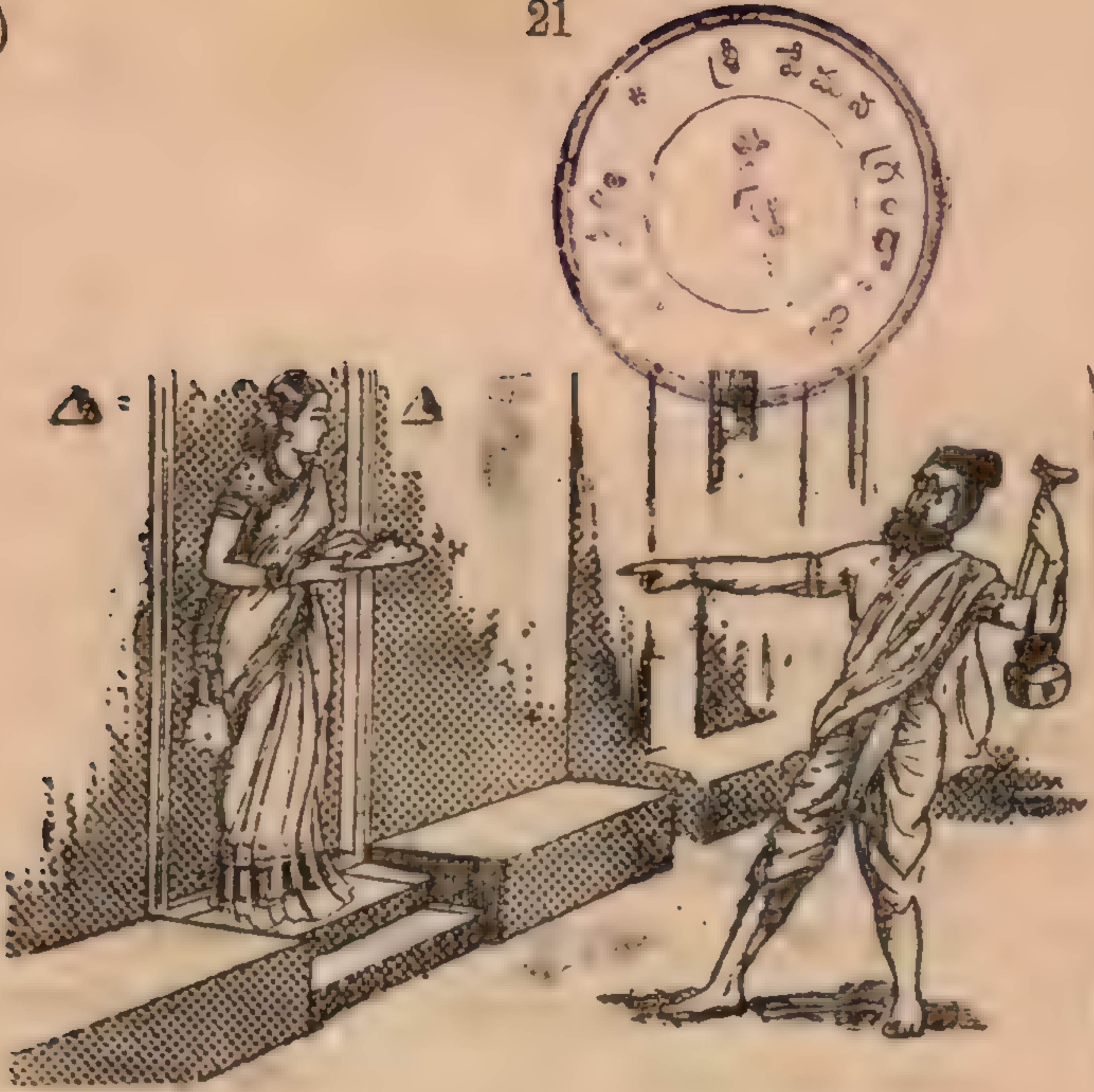
తొల్లి భరతఖండమున ధర్మవ్యాధుఁడను భూసు
రోత్తముఁ డొకఁడుండెను. అతఁడు వేదవేదాంగముల నభ్య
సించి యొక రాజపుత్రునితో స్నేహమున వర్తించుచుండెను.
రాజసుమాదునితోడి మైత్రింజేసి యా యవసీసుపర్వుఁడును
ధనుర్వేదము నభ్యసించి, రాజపుత్రునితోఁగూడ నరణ్యము
లకు మృగయా విహారమేఁగి యచట మృగములను సంహ
రించు చుండెను.

ఇట్లుండనొకనాఁడు మృగయావ్యాశక్తిందవిలియున్న
ధర్మవ్యాధునిచేఁ బ్రయోగింపబడిన శరమొండు తత్ప్రాంత
మున తపోనిష్ఠులొనున్న ఋషీశ్వరునకుఁ దగిలెను. శరాఘాత
మున నామునీంద్రుఁడు నేలగూలెను. ఈ దైవికమైన ప్రమాద
మున కెంతయు భయపడుచు ధర్మవ్యాధుఁడా మునీంద్రుని
చెంతకేఁగి—‘తాపసోత్తమా! ఓమింపుఁడు! నా తెలియక
చేసినతప్పును సైరించి నన్ననుగ్రహింపుఁడు! ఇయ్యది దైవి
కముగాని నాబుద్ధి పూర్వకముగఁ జేసిన యపచారముకాదు’
అని వేడుకొనెను. కాని, యామునీంద్రుఁ డాగ్రహించి—‘ఓరీ!
మృగహంతకుఁడా! నీవు భూసురుఁడవై యుండియు, నిట్టి
పాపకర్మమునఁ బ్రవర్తించుచున్నావు! కావున నీవు మృగ
వ్యాధ జన్ముండ వగుదువు గాక!’ యని శపించెను.

ధర్మవ్యాధుఁడీ శాపమునకు భయమంది యాతాపసి
చరణములపై వ్రాలి “దేవా! నన్ననుగ్రహింపుఁడు. ఇయ్యది
బుద్ధిపూర్వకముగ నొనర్చిన యపచారముగాదని విన్నవించు
కొంటిని మీ యీ కఠోరశాపము నేనెట్లు భరింపఁగలను.
నాపైఁ గరుణించి శాపము నుపసంహరింపు”డని వేడెను. ధర్మ
వ్యాధుని దయనీయ సంప్రార్థనమునకు మునీం ద్రుడించుక
శాంతించి నీవు మృగహంతవై పుట్టినను సమస్తధర్మములును
నీ కవగతములై యుండును. గురుపూజ లొనర్చుచు పరజన్మం
బున బ్రాహ్మణుఁడ వగుదువని కరుణించెను. మునిశాపము
ననుసరించి ధర్మవ్యాధుఁడు మృగవ్యాధుఁడై పుట్టి మిథిలా
నగరమున మాంస విక్రేతయయ్యి ధార్మికుఁడై జీవయాత్ర
సాగించుచుండెను.

ఇట్లుండ కేశికుఁడను బ్రాహ్మణు డొకఁడు గ్రామము
నకు బయటనున్న తరుమూలమున నాసీనుఁడై వేదాధ్యయన
మొనర్చుకొనుచుండెను. తత్తరు శాఖాగ్రముననున్న కొక్కెఱ
యొకటి పెట్టవైవ నది యాతినిపైఁ బడెను. అందులకాద్వీజుం
డలిగి పై నెఱచుచినంతనే యా కొక్కెఱ నిశ్చేతనమై నేల
వ్రాలెను. అంత నా భూసురుఁడు తన మూలమున గదా
కొక్కెర మరణించినదనిచింతించి మధ్యాహ్న సమయమగుటఁ
జేసి భిక్షార్థము గ్రామమందలి విప్రగృహముల కేగెను.

అతఁడొక భూసురుని వాకిటనిలిచి “భిక్షాం దేహి”యని
నంత కే నాయుంటిసతి ససంభ్రమముగ నాతనికి భిక్షయిడుటకై

శుపడతీ! నీవు నీభర్తకు పచారములు సల్పుచు
 బ్రాహ్మణునింత సేపు వాకిట నిలిపితివి.
 నీకింతటి కండకావరమా?

రాబోయెను. కాని యాక్షణముననే త్పత్తిపాసా పీడితుడైన
యామెభర్త యింటిలోని కేతెంచుట వలన ముందుగ తన
భర్తకు భోజనమిడి సపర్యలొనరించి యాపిమ్మట భిక్షకై
నిలిచియున్న కొలికుని కొఱకు భిక్షదెచ్చి యాతని కిడఁ
బోయెను. అసతి యొనర్చిన యాలస్యమునకు కొసిగికుఁడు బిట్టు
కినిసి “ఓ పడతీ! నీవు నీభర్త కుపచారములు సల్పుచు
బ్రాహ్మణు నింత సేపు వాకిట నిలిపితివి. నీకింతటికావరమా?”
అనెను.

అంత నా సుదతి “అయ్యా! నాభర్తకు పరిచర్య
చేయు తొందరలో మీమాట మఱచితిని. మన్నింపుఁడు”
అనెను. అందులకా బ్రాహ్మణుఁడు. “ఏమీ! వేదవేదాంగ
విదులమును, తపస్వులమునునైన మాకంటె నీమగఁడంత
యెక్కువ వాఁడా? దేవేంద్రుండు గూడ బ్రాహ్మణులను
పూజించుచే! నీకు మేమంత చులకన యైతిమే? భూసురోత్త
ముల నవమాన పఱచినచో వారు తమ కోపాగ్నిని ప్రజ్వలిం
పఁజేసి భువనములనే నాశనమొనర్పఁగలరు” అనెను.

ఈ మాటలువిని యాపతివ్రత “ఓభూసురోత్తమా!
ధర్మమార్గమరయక మీరిట్లుచుచున్నారు. సతికి పతియే పరమ
దైవము. తిరణముల నాతని కనుగూఁచుగ నడచుకొనుటయే
నాధర్మము. నీకోపాగ్ని కింధనమ నగుటకు నేను బకమను
గాను. నీవు కేవల స్వాధ్యాయపరుఁడవేగాని ధర్మసూక్ష్మము
లెఱుఁగవు. కావున తడయక మిథిలానగరమునకుఁ బోము.

అందు ధర్మవ్యాధుడను మృగహంత యొక్కడున్నాడు. అతడు జితేంద్రియుడు, సత్యవాది, మాతాపితృభక్తుడు. అతడు నీకు సమస్త ధర్మములనుబోధించి నీ సంశయముల బాపును.

కౌశికుడామహాసాధ్విపలుకున కచ్చెరువంది యామెకు నమస్కరించి ధర్మవ్యాధుని దర్శింపమిథిలానగరమున కేగెను. మృగమాంస ఖండముల నంగడియందు పరచి అమ్ముచున్న యాకిరాశకునిగాంచి జుగుప్సితమైయున్న సూనాపణంబును చేరనొల్లక దవ్వున నిలిచియుండెను. ధర్మవ్యాధుడా భూసురుని రాకగాంచి భక్తితో నాతనిని సమీపించి “బ్రాహ్మణ పతివ్రత పంపున వచ్చితివిగదా” అని అడిగెను. ధర్మవ్యాధుని ఎఱుక కాబ్రాహ్మణుడచ్చెరు వందెను.

వ్యాధుడు తన కృత్యములను నిర్వృత్తించుకొని యా బ్రాహ్మణుని దన యింటికి గొంపోయెను. అచట వ్యాధుడు తన శల్లితండులను బూజించు విధానమును, ఆతని సద్గుణ సంపదను, శౌచమును గాంచి కౌశికుడు మిక్కిలి యాశ్చర్య పడెను. పిమ్మట కౌశికుడు బ్రాహ్మణుని సమీపించి— “భూసురోత్తమా! మీ రా మహాసాధ్వి పంపగా నిచటి కేతెంచిరి. ఆమెకంటె నే నెక్కడు ధర్మములు శాసించెవాడనుకాను. స్వధర్మనిర్వహణము, మాతాపితరులమోక్ష భక్తి, సత్యము, శౌచము యివియే నేనెఱిగి యాచరించు ధర్మములు. వ్యాధుడ నగుటవలన మాంసవిక్రయము నాకుల

వృత్తి. దానిని శ్రద్ధతో నిర్వహించుటయే . పరమధర్మము. ఎట్టివారికైనను గులవృత్తి యనుసరణీయమే! వేదవిదులైన మీకు నేను ధర్మోపదేశము చేయజాలువాడను కాను” అనెను.

కౌసికుఁడాతని ధర్మపరత్వమున కబ్బురమంది, యాతని వలన అహింస, సత్యము, శౌచము మున్నగు ధర్మముల నెఱింగి ప్రబోధితుఁడై వీడ్కొనెను. ధర్మవ్యాధుఁడు తన కులధర్మముననుసరించుచు, పితృభక్తిపరాయణుఁడై మఱు సటి జన్మమున బ్రాహ్మణత్వము పొందెను.

4. ధర్మమూర్తి

తొల్లి వారణాసి నగరమున యశవాణియను రాజు పాలించుచుండెను. ఆతఁడు ధైర్యస్థైర్యములు గలవాఁడు. సద్గుణవంతుఁడు. ఆతని పురోహితుఁడు సాక్షాత్తు ధర్మ దేవతయే! ప్రజలందఱు నాతనిని ధర్మదేవత యనుచుండెడి వారు. ఆనామమే స్థిరపడిపోయినది. ఆ రాజ్యమున దండ నాధుఁడు కాలకుఁడు. ఆతఁడు మిక్కిలి క్రూరుండు. ధర్మ మూర్తి యనిన నాతనికిఁ గిట్టెడిదికాదు.

ఆ నగరమునందే యొక సంపన్నగృహస్థుఁడుండెను. ఆతఁడు తన పొరుగుననున్న పేదకర్షకుని భూమిని కాజేయ వలెనని చాలదినములనుండి తఱివేచియుండెను. ఆ గృహస్థుఁడు మెల్లగ లంచములిచ్చి కాలకుని యనుగ్రహమును బొందెను. కాలకుని యాజ్ఞకుఁ దిరుగులేదు. ఆ పేదవాని భూమిని కాలకునిసాయమున నా గృహస్థుడు వశమొనర్చుకొనెను.

పాపమా కర్షకుండు చేయునదిలేక ధర్మమూర్తికడ కేఁగి తనకుఁ జరిగిన అన్యాయమును విన్నవించుకొనెను. ఆ బీదరైతు నిరాశ్రయుఁడైనందులకు ధర్మమూర్తి యాతని యెడ కనికరించి కాలకుఁడొనర్చిన అన్యాయమును ప్రతిఘటింప నిశ్చయించుకొనెను. ధర్మమూర్తి గ్రామమునందలి పెద్దలను సమావేశపఱచి ధర్మాసనమును నేర్పాటు చేసెను.

ధర్మమూర్తియే యధ్యక్షత వహించెను. గ్రామవాసు లందరును బీదవానిపక్షమున సాక్ష్యమిచ్చిరి. గత్యంతరము లేక భాగ్యవంతుఁడు భూమిని విడిచిపెట్టవలసివచ్చెను. ఆనాఁడు పంచాయితీల శాసనమునకుఁ దిరుగులేకు. ఎట్టి వివాదములైనను పంచాయితీలద్వారా పరిష్కరింపఁబడుచుండెడివి.

ధర్మమూర్తి చర్య కాలకుని కోపమునకుఁ గారణమయ్యెను. యశపాణి మాత్రము ధర్మమూర్తి చేసినపనికి సంతసించి యూతనిని ప్రధానన్యాయాధికారిగ నియమించెను. కాలకుఁడుమాత్ర మేయుపాయముచేతనైనను ధర్మమూర్తిని సాధింపవలెనని నిశ్చయించుకొని యుండెను. అతఁడు ధర్మమూర్తిపై రాజునకుఁ గ్రోధము పుట్టించుట కుపాయముల నవ్వేషించుచుండెను. సమయము చిక్కినప్పుడెల్ల రాజుతో ధర్మమూర్తిపైఁ గొండెములు చెప్పుచుండెను. యశపాణి దుర్బలస్వభావము నాతఁడు చక్కగ గుర్తించెను. అతనికి అనుచూన మెక్కువ. చెప్పెడినారి మాటలకు విశ్వసించునే గాని స్వబుద్ధితో నాలోచించు నలవాటు లేదు. అంతియే కాక చపలస్వభావుఁడు.

ఒకనాఁడు ధర్మమూర్తి ధర్మాసనమున న్యాయవిచారణము ముగిసినపిమ్మట గృహోన్ముఖుఁ డయ్యెను. ప్రజ లాతని వెంట జయజయవాదము లొనరించుచు ధర్మమూర్తిని ప్రశంసించుచుండిరి. కాలకుఁ డీ దృశ్యమును రాజునకుఁజూపి — “ప్రభూ! చూచితిరా? ప్రజలందరును ధర్మమూర్తినే దైవముగ తలఁచుచున్నారు. ప్రభువులమాట తలఁచునారులేదు.

ఈశనివలన ప్రజలలో రాజభక్తి క్షీణించుచున్నది” అని విన్నవించెను.

ఈమాటలకు రాజమనసు కలతఁజెందెను. నిజమే! ఇట్లే మఱికొన్ని దినములు సాగినచో ధర్మమూర్తి ప్రజలందఱిని నశమొనరించుకొనును. ఆ పిమ్మట విష్ణవము రేకెత్త నచ్చును. మొక్కయై వంగనిది మానై వంగునా? ఇంకను పేక్షింపరాదు. ధర్మమూర్తికి స్వస్తిచెప్పిననేగాని యాశని యాట కట్టదు. ఈవిధముగ రాజును, దండనాథుఁడును నొక నిర్ణయమునకు వచ్చిరి.

ప్రభువు మరునాడు ధర్మమూర్తిని కొలువునకుఁ బిలిపించి— ‘ఓయీ! జేపు సూర్యోదయ మగులోపల పుష్పఫల సంభరితమైన తోటలు నిర్మింపవలెను. అట్లు నిర్మింపనిచో నీకు మరణదండనము విధింపబడును’ అని యాజ్ఞాపించెను! ఇయ్యది దండనాథుని చాప్ర్యమని గ్రహించి ధర్మమూర్తి తన యింటకేఁగెను. ధర్మమూర్తికితనప్రాణములు పోవునను భయములేను; కాని, ప్రజలు మఱల దండనాథుని దుర్మార్గముల కెరయఁగుదురని చింతించెను. ఆ రాత్రి యాతఁడు నిద్రించుచుండ స్వప్నములో దేవేంద్రుఁడు ప్రత్యక్షమై—‘ధర్మమూర్తి! నీవు చింతింపకుము. రాజాజ్ఞను నెఱవేర్చు భారమునాది. ఆ యుపవనమును నేను నిర్మింతును. అని యథయమిచ్చి యదృశ్యుఁడయ్యెను.

తెల్లవారినంతనే ధర్మమూర్తి మేల్కొంచి చూడ రాజాజ్ఞ ననుసరించి యచ్చోట నందనోద్యానమును దలతన్న

ఉపవనము కన్నట్టెను. రాజుతోఁగూడ చూచినవారందఱును ఆశ్చర్యచకితులైరి. కాలకుఁడు రాజును సమీపించి యిట్లనెను. 'ప్రభూ! ఒక్కరాత్రితో పుష్పఫలసంభరితమైన ఉద్యానమును సృష్టింప గల్గిన వానికి తమ రాజ్యము నపహరించుటకొక లెక్కయా? ప్రభువులు వేఱొక యుపాయ మాలోచింప వలెను. ఈ మాటలు విని రాజు ధర్మమూర్తిని చెంతకుఁ బిలిచి యిట్లాదేశించెను. 'ఈ యుపవనమునకుఁ దగిన పుష్కరిణి నిర్మింపుము.'

ఆశ్చర్యము! చూచుచుండగనే నిర్మల మధురజలము లతోఁగూడిన కాసారమును, అందు మయూరాకారముననున్న యానపాత్రలు నన్నియు సిద్ధమయ్యెను. రాజు అంతటితో నాగక కాలకుని సంప్రదించి ధర్మమూర్తితో 'ఈ పర్యాయము నాల్గు సద్గుణములు కలిగిన తోటమాలిని సృష్టింపుము' అనెను. ధర్మమూర్తి 'చిత్తము' అని తన యింటి కేఁగెను. అతఁడు తనకుఁ గాలము మూషినదని నిశ్చయించుకొనెను. ఆనాటి రాత్రి యింద్రాణి యాతనికిఁ గలలోఁ గన్నట్టి యిట్లనెను. 'ఓయీ రాజకొలువులో ఛత్రపాణియను స్వర్ణకాకుఁ డున్నాఁడు. ఆతనినిఁ గొంపోయి తోటమాలిగా రాజున కొప్పగింపుము' అనెను.

తెల్లవారినంత ధర్మమూర్తి యింద్రాణి చెప్పినట్లు ఛత్రపాణిని రాజువద్దకు గొంపోయెను. రాజు ఛత్రపాణినిఁ గాంచి 'నీయందున్న నాల్గు సద్గుణము లెవ్వి?' అని ప్రశ్నించెను. అందుకాతఁడు 'ప్రభూ! హింస, సురాపానము,

క్రోధము, స్వార్థము అను నాల్గు దుర్గుణములను నేను పరి
హరించుటచే నాల్గు సద్గుణములు కలవాడ నైతిని.' అని
సమాధాన మిచ్చెను. వాని నెట్లు జయింపఁ గలిగితివని
రాజు మఱల ప్రశ్నించెను. అంత ఛత్రపాణి తన కథనిల్లు
చెప్పెను.

‘రాజా! చిన్నతనమున దోపిడి మూకలతో నేస్త
మొనరించితిని. ఒకనాఁడు కొందఱు అడవిదారిని పెండ్లికిఁబోవు
చుండిరి. నేను పొదలచాటున పొంచియుండి విషశిష్టమైన
బాణమును విసరితిని. ఆ బాణము తగిలి వారిలో నొకఁడు
శివశివా! యని నేలవ్రాలెను. పెండ్లివారందఱును చెల్లా
చెదరైరి. నేనా సమీపమునకేఁగి చూతునుగదా ఆ బాణము
తగిలి పడియున్నవాఁడు నాతండ్రి! ఆ నాటినుండియు
హింసను త్యజింతిని.’

మద్యపానము నాకు చిన్నతనమునుండియు నలవాటు.
సిగ్గు బిడియములు వీడి తప్పత్రాగి వీధులలోఁ బొరలాడు
చుండెడివాడను. అందఱును నన్నుగాంచి యసహ్యించుకొనెడి
వారు. అట్టి నన్ను నా మేనకోడ లాదరించి ప్రేమించినది.
నాకు బుద్ధిఁ గలుపినది. ఆమె ప్రేమనాశించి మద్యపానమును
వీసర్జించితిని.

ఒకానాడు గంజాయి నిప్పునకు ఇల్లుఅంటుకొనినట్లును
అందు నా మేనకోడలు సైతము శగులబడి పోయినట్లును కల

గంటిని. వెంటనే నేను బోధనత్వం వద్దకేగి స్వప్నశు
మును చెప్పుడని కోరితిని. అందుల కా మహానీయండు
'ఓయీ! నీవు నీమేనకోడలి ప్రోద్బలమున మద్యపానమును
విడిచితివి. ఆమె చనిపోయినచో మఱి నా దురభ్యాసమును
చేపట్టవచ్చునుగదా!' యనెను. ఈ హెచ్చరికతో నాటినుండి
స్వార్థచింతను వీడితిని.

“ఇట్లుండ నాకు భగవంతుని దర్శింప వలెనను కోరిక
కలుగుటవలన నొక గదిలోఁగూర్చుండి యోగసాధన చేయు
చుంటిని. ఇంతలో నాకొమార్తె యటకేతెంచి నా భ్యానము
నకు భంగముఁ గలిగించినది. నేనా బాలికపైఁ గోపించి
యూమెను గిరగిగ్రతిప్పి చెట్టునకు విసరికొట్టితిని. నా యొడ
లెల్ల రక్తమైనది. నాటినుండి క్రోధమును విసర్జించితిని.”

చత్రపాణి వృత్తాంతమును వినినంతనే యశపాణికి
జ్ఞానోదయ మయ్యెను. అతఁడుధర్మమూర్తికి నమస్కరించి
క్షమింపుమని ప్రార్థించెను. పిమ్మట కాలకునిపైఁ గినిసి యాత
నిని దేశమునుండి బహిష్కరించెను. యశపాణి, ధర్మమూర్తి
చత్రపాణుల సాయమున ప్రజానురంజకముగ రాజ్యమేలి
యశముఁ గాంచెను.

5. బమ్మెర పోతనామాత్యుఁడు

సంస్కృతమునందు వలెనే యాంధ్రభాషలోఁగూడ భారత, భాగవత, రామాయణములకు విశేషశౌరవమున్నది. భాగతాంధ్రీకరణమునుగూర్చి తెలిసికొంటిమి. సంస్కృతమునకున్న వ్యాసవిరచితమైన భాగవతమును బమ్మెర పోతనామాత్యుఁ డాంధ్రీకరించెను. పోతన రచితమైన భాగవతమున గొంతభాగము క్రిమిదప్తమైపోయినట్లును, ఆ భాగములను పోతన శిష్యులైన వెలిగందల నారయ, ఏడూరి సింగన యనువారలు పూరించిరనియుఁ జెప్పుదురు.

బమ్మెర పోతనామాత్యుఁడు క్రీ. శ. 15వ శతాబ్దమున జీవించియున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఇతని నివాసస్థానము ఏక శిలానగరము. ఇయ్యదిమే ప్రస్తుతము నిజాము రాష్ట్రమున నున్న వరంగల్ పట్టణము!

ఇతఁడు తన యిష్టదైవముగు శ్రీరామచంద్రుని యాదే శము ననుసరించి భాగవతాంధ్రీకరణమునకుఁ బూనుకొనెను. శ్రీరామచంద్రుఁడే భాగవతమును తనచే పలికించెనని చెప్పి పాఁడు. మూలముకంటె మిన్నగనుండునట్టిశఁడు ఆంధ్ర మహాభాగవతమును రచించెను. ఈ భాగవత మాంధ్రులచేఁ బవిత్రగ్రంథముగ నెన్నబడుచున్నది. భారతమునందువలెనే భాగవతమునందును ననేకములగు డిపాఖ్యానము లున్నవి. డిపాఖ్యాన మనగా ప్రధానమైన కథయందు సందర్భవశమున

వచ్చు చిన్నకథ. ఈ యుపాఖ్యానము లన్నియు భక్తిరస ప్రబోధకములై యలరారుచుండును.

ఇతఁడు పండితకవియగుటయేగాక గొప్ప భక్తుఁడు గూడనై యుండెను. ఇతఁడు రామభక్తుఁడు. అంధభక్త కవుల కీతఁడు తలమానికమువంటివాఁడు. తా నేషనిచేసినను భారతమంతయు భగవంతునిపై నుంచి, ఫలితమునుగూడ భగవంతునికే వదిలెడివాఁడు. భాగవత రచనమునుగూర్చి యీ భక్తకవి యిట్లనెను :

పలికెడిది భాగవతమట

పలికించెడివాఁడు రామభద్రుండట నే

పలికిన భవహరమగునట

పలికెద వేఱొందుగాధ పలుకగనేలా?

ఈతఁడు తనభాగవత గంధమును నరాంకితమొనర్పక తన యిష్టదైవమగు శ్రీరామచంద్రునకే యంకిత మిచ్చెను. ఈతని రామభక్తినిగూర్చియు, ఈతని కవితాశక్తినిగూర్చియు, మహిమలగూర్చియు, ననేక గాథలు ప్రచారమునందున్నవి. ఈతఁడై హింసకుఁగలములను శృణ్వాయముగ నెంచి మోక్షమునే తన జీవితధ్యేయముగ నెన్నుకొనిన ట్లాతని జీవితగాధలవలన స్పష్టమగుచున్నది.

అంధమహాకవినై, కవిసార్వభౌముఁడని బిరుదు గాంచిన శ్రీనాథుఁడు పోతనకు బావమఱిది యని ప్రతీతి. శ్రీనాథుఁ డొకప్పుడు తన బావగార్తెన పోతన యింటి

జోయీలు లేకుండా పెల్లారికిక ముందునకు సాగిపోవుచుండెను.
 ఎద్దులు లేకయే యిది తరచర సాగిపోవుచుండెను.

తెంచి, యాతని దారిద్ర్యబాధకు మిక్కిలి దుఃఖించి భాగవతమును సర్వజ్ఞసింగభూపాలున కంకితమిచ్చి ధనము సంపాదించుమని చెప్పెను. పోతనామాత్యుఁడు దారిద్ర్యమునే వలచెనుగాని తన భాగవతమునుమాత్రము నరాంకిత మొనర్ప లేదు. ఎన్ని విపత్తులు చుట్టుముట్టినను తన ప్రతిజ్ఞను నెఱవేర్చుకొనెను.

పోతన హాళికుఁడు. వ్యవసాయ మాతని వృత్తి. వ్యవసాయ మొనర్చియే జీవయాత్ర సాగించెడివాఁడు. బావ మఱదియైన శ్రీనాథుఁడు మాత్రము తన గ్రంథములను రాజుల కంకితమిచ్చి వారిచ్చిన విశేషప్రదన్యముతో రాజవైభవ మనుభవించుచుండెడివాడు. ఒకనాఁడు శ్రీనాథుఁడు తన బావయైన పోతనయింటికి తన వైభవము వ్యక్తమగు నట్లు స్వర్ణ పల్యంకికపై నెక్కి వచ్చుచుండెను. త్రోవలో పోతన తన కుమారుడైన మల్లనతోఁగూడ పొలమున నరక దున్నుచుండెను. దూరముననుండియే శ్రీనాథుఁడు బావ గారిని, మేనయల్లుని గుర్తించెను. వెంటనే యాతఁడు తన శక్తిసామర్థ్యములను, ప్రజ్ఞా విశేషములను : వెల్లడింపదలంచి పల్యంకికకు వెనుకనున్న బోయీలను తొలఁగుడని యాజ్ఞాపించెను. బోయీలు తొలఁగిపోయిరి. ఆశ్చర్యము! వెనుక బోయీలు లేకున్నను పల్లకి ముందునకు సాగిపోవుచున్నది. ఈదృశ్యముఁగాంచి మల్లన ఆశ్చర్యచకితుడై తండ్రికిఁ జూపెను. అంత మహాభక్తుడైన పోతన శ్రీరామచంద్రునిఁ దలఁచుకొని మల్లనతో—‘నాయనా! వెలుపలియెద్దు అలసి

నది. దానిని విప్పివేయుము!’ అనెను. మల్లన ఎద్దును ఊడఁ
 దీయ నరక యొంటియెద్దుతోడనే సాగిపోవుచుండెను.
 శ్రీనాథుడిదిగాంచి యించుక నుద్రిక్తుడై పల్లకికి ముందున్న
 బోయీలనుగూడ తొలఁగుడని యాజ్ఞాపించెను. శ్రీనాథుని
 యాజ్ఞ ననుసరించి ముందున్న బోయీలుగూడ తొలఁగిరి.
 పల్కంకిక యధాపూర్వముగ ముందునకు సాగిపోవుచుండెను.
 పోతన యీ దృశ్యమునుగాంచి శ్రీనాథుని భాషమును
 గ్రహించి మల్లనతో— ‘నాయనా ! రెండవయెద్దుగూడ
 కడునలసియున్నది. దానినిగూడ విప్పివేయుము! అనెను.
 మల్లన రెండవయెద్దునుగూడ నూడదీసెను. ఆశ్చర్యము!
 ఎద్దులులేకయే యరక చరచర సాగిపోవుచుండెను. ఈ దృశ్య
 మును గాంచి శ్రీనాథుఁడు తనబావగారి యతాకికశక్తి కబ్బుర
 పడి పోతనవద్ద కేతెంచి స్వకృతమునకు యమాపణ వేడెను.

పోతనకు సహజపాండిత్యుడను బిరుదము గలదు.
 పూర్వకతోడనే, ఎవరివద్దను శుశ్రూషచేయకయే పాండిత్య
 మబ్బుటవలన నాతని కీ బిరుదము సార్థకమైనది. ఈ మహా
 కవి ‘వీరభద్రవిజయము’, ‘భోగినీదండకము’ అను మఱి
 రెండు గ్రంథములను రచించెను.

6. ఆషాఢభూతి

తొల్లి దేవశర్మయను పరివ్రాజకుఁడొక డుండెను. అతఁడు కపటవర్తనుఁడు. భార్య, పుత్రులు, బంధుగులు మున్నగువారు లేకున్నను, సంసారముచువీడి సన్యసించినచు, లోభము మాత్రమూపనిని వీడలేదు. ఆ కపటసన్యాసి దేశ దేశములును పర్యటించుచు దేవాలయములనుకట్టించుననియు, సత్రములను నిర్మింప జేయుదుననియు, ధర్మ శివణమునకే శౌచిన భక్తులచుండి కానుకలు సంగ్రహించి యా ధనమునొరులెఱుఁగకుండ నొక బొంతలోఁ బోసికట్టి యాబొంతను శక్తిరముపై గిప్పుకొనుచు నద్దానిని ప్రాణమునలె గాపాడుకొనుచుండెను. పగటివేళ ఆ బొంతను కప్పుకొనితిరుగుచు. రాత్రి వేళలందు పక్కగాఁ బఱచుకొని శయనించును. ఇవిధమున నాతఁడు చాల ధనము గడించుచు దేశాటన మొనర్చుచుండెను.

ఆషాఢభూతి యను వాఁడీపరివ్రాజకుని రహస్యమును కనిపెట్టి తానా ధనమును సంగ్రహింపఁ దలచివేచియుండెను. ఒకనాఁడు స్వాములు శిష్యుగణ పరివేష్టించుటై, సమాగతభక్త బృందమునకు ధర్మబోధఁ జేయుచున్న తగుణమున నాషాఢభూతి నచటికే తెంచెను. అతఁడు లోనికి వచ్చి స్వాములకు వినయ విధేయత లుట్టిపడ సాష్టాంగదండప్రణామమాచరించి, మహావినయ సంపన్నునివోలె, గాఢ ధర్మజిజ్ఞాస గలవానివోలె నొక మూలఁగూర్చుండెను. అతఁడు చేతులు కట్టి

కొని శ్రద్ధాభావముతో స్వాములవారు సెలవిచ్చు వేదాంత
 బోధనమునందలి సత్యమును గ్రహించిన వానివోలె శిరఃకంఠ
 నము చేయుచు, నోరు తెఱచుచు, నిమిలిత నేత్రుడగుచు,
 హస్తాభినయములఁ బ్రక్కన మాటాడుచున్న వారిని వారిం
 చుచు, మధ్యమధ్య వేదాంతోపన్యాసమునకు ముగ్ధుడై నట్లు,
 'సెనాన్' 'భళి' యనుచు భక్తిశ్రద్ధల నటింపసాగెను. ఆ
 యతీశ్వరుఁడును నీతని పవర్తనమును గాంచి యాశ్చర్యము నిజ
 మైన భక్తుడనితలచెను. ఆషాఢభూతి యుపన్యాసావసాన
 మున స్వాములవద్ద కేగి తాళవృంతమును గొని మెల్లన
 పీఠదొడంగెను. ఆ పరివ్రాజక బ్రువుఁడతని వినయవిధేయతల
 కును, శ్రద్ధా భక్తులకును మనంబున నెంతయు నలరి యాత
 నితో— 'ఓయీ! నీ సపర్యలవలన సంతసించినారము. నీ
 వేదియో కార్యర్థివై వచ్చినట్లున్నావు. సర్వసంగపరిత్యాగుల
 మగు మావలన నీకుఁగాఁదగు పనియేమి? కొంకక వాక్రు
 వ్యము' అనెను.

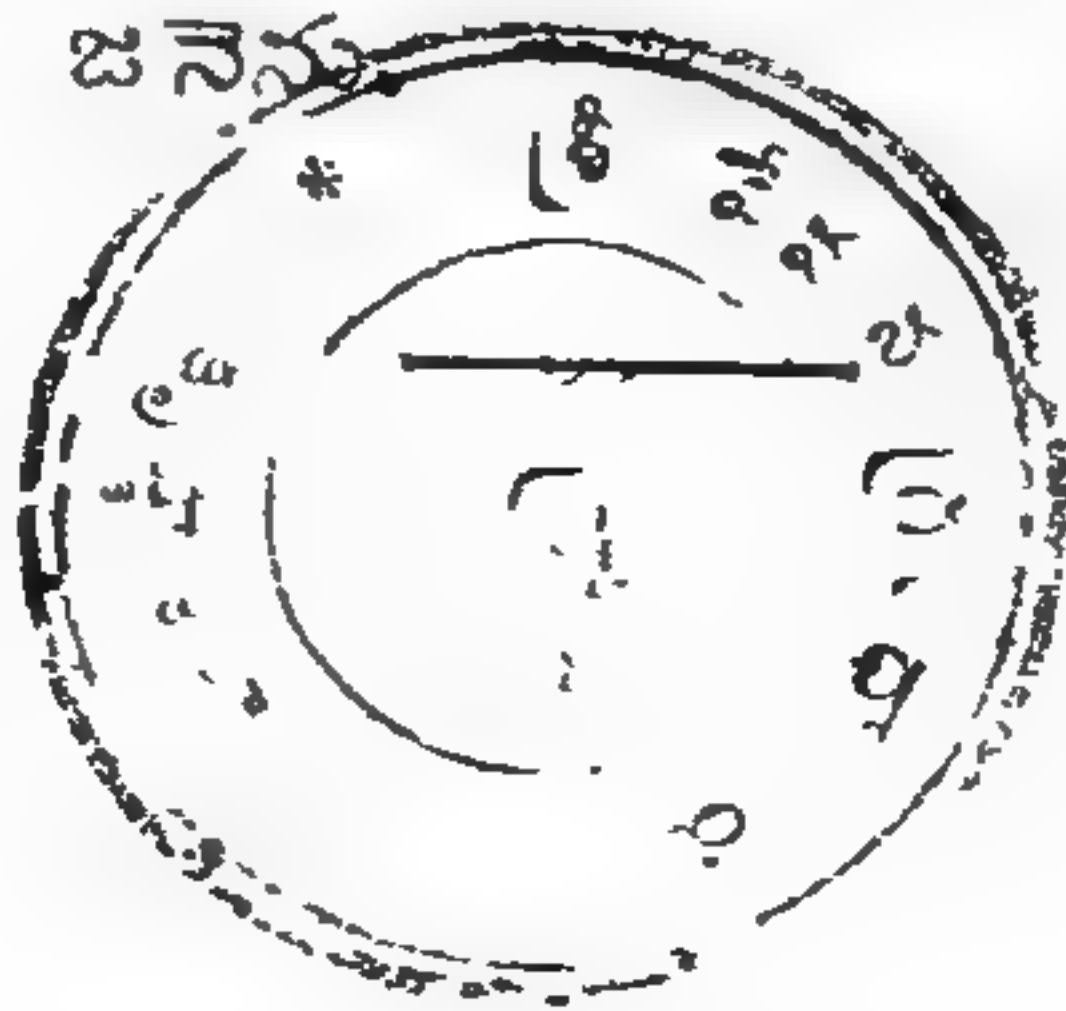
అంత నాషాఢభూతి వినయ వినమిత గాత్రుండై
 అంజలి ఘటించి, "స్వామీ! నేనాషాఢభూతియనువాఁడను.
 స్వాముల సన్నిధానమువర్తిల్లుచు, నా యోపిన కొలఁది
 గురువులకు శుశ్రూషలానర్చుచు, తమయందు గుఱ్ఱంబై
 యనన్య సాధ్యంబై నర్థంబుఁబడయఁగోరి వచ్చినవాఁడను.
 స్వాములు నా యెడల ననుగ్రహించి నన్ను శిష్యునిగా నొన
 ర్చుకొని ధన్యుండేయవేడెదను" అని విన్నవించుకొనెను.

అంతట నా పరివ్రాజకుఁడాతని భక్తిప్రపత్తులకలరి—
 ‘ఓయీ! నీగాఢ జిజ్ఞాసు మెచ్చితిని. నిన్ను నా శిష్యునిగ
 గ్రహింతును. నేటినుండి నీవు నన్ననుసరింపుము’ అనెను.
 ఈమాటల కాషాఢభూతి పరమానందభరితుడై స్వామి
 యశుగుఁ దమ్ములకుఁ బ్రణమిల్లి వారికి సపర్యలఁ జేయుచు
 మిక్కిలి నమ్మకము పుట్టించుచుండెను.

ఒకనాఁడా గురుశిష్యులు గ్రామాంతర మేగుచుండ
 మధ్యేచ్ఛూర్గమున నా కపట ఛాత్రుడు స్వాములతో నత్యంత
 సంతాప పీడితునివోలె నటించుచు నిట్లనెను— ‘పభూ! నా
 వలన నొక యపరాధము జరిగినది. మనము భిక్ష చేసి వచ్చు
 చుండగా నాయుంటివారిగడ్డిపరక నా నస్త్రమున కంటివచ్చి
 నది. పరధనాపహరణముకంటె పాపములేదని తమరు సెల
 విచ్చినారు. పరులసొమ్ము తృణమైనకేమి? కావున నే నేగి
 యా గడ్డిపోచ నచట దిగవిడిచి మగిడివత్తును’ అనెను. దేవ
 శర్మ శిష్యుని ధర్మవర్తనమునకును, నిస్పృహత్వమునకును
 మిక్కిలి సంతసించి వల్లెయనెను. అంతట నాషాఢభూతి వెను
 కకుఁ గొంఁగదూర మేగి యా గడ్డిపోచను దొరుగ విడిచి
 మగిడి గురుసన్నిధి కేతెంచెను. శిష్యుని ప్రవర్తనమున
 యాయతి మిక్కిలి సంతసించి యాతనిని విశ్వసించెను.

ఇంతలో సూర్యాస్తమయమయ్యెను. ఆయతీంద్రుఁడు
 సాంధ్యకృత్యముల నెఱవేర్చుకొను తలంపున సమీపమున
 నున్న కొలనుకు బోవుచు నేటివఱకును ప్రాణముతో సమాన

ముగ రక్షించుకొనుచున్న యాబొంతను మోయుట కించుక
ప్రాలుమాలి యద్దానిని శిష్యుని కొప్పగించెను. వాఁడా
బొంతను భక్తిప్రపత్తులతో నందికొనెను. దేవశర్మ కొలను
కేఁగి సాంధ్యకృత్యములు నిర్వర్తించుకొని తీరమున కేతెం
చెను. కాని యచట శిష్యుడు కానరాలేదు. ఆతఁడా
కంఠను గ్రహించి యంతకు బూర్వమే పలాయించుడయ్యెను.
దేవశర్మ 'ఆషాఢభూతీ!' యనుచు నాచుట్టు పక్క వెదకి వెదకి
వేసారి తుద కిట్లునుకొనెను—“ఓహో! ఆషాఢభూతీ! లోకము
నంతను వంచించిన నేను నీచే వంచింపఁబడితిని. తాడిదన్ను
వాని తలదన్ను వాడుండుననుట యదార్థమైనది. నీవు నాకు
బుద్ధిఁజెప్పితివి. సర్వసంగపరిత్యాగినని చెప్పుకొని లోకమును
వంచించి ధనాఞ్జన మొనరించిన నాకుఁదగిన శాస్తిచేసితివి.
సన్యాసికి సంచయేచ్ఛతగదని చక్కగ బుద్ధిఁజెప్పితివి. ఓహో!
అవునవును నీవా నా డాడినమాటలు నా కిప్పుడు స్ఫురణకు
వచ్చుచున్నవి. నీవు యదార్థమునే వచించితివి. నేనే నీ
మాటలలోని యంతరార్థమును గ్రహింపఁజాలకపోతిని. ఓహో!
ఎంతచక్కగ పలికినావు!—‘మీయందు గుఱ్ఱంబైన అర్థం
బును పడయఁగోరి వచ్చినాఁడ’ నని! నా సంచయేచ్ఛకుఁ
దగిన శాస్తి జరిగినది. ఇకనుండి యీ కపటవర్తనమును
మాని ఋజువర్తనమునఁ బ్రవర్తించును, అనుకొనుచు
నాతఁడు నిజేచ్ఛం జనెను.

శ్రీ మహామహాశయి
శ్రీ మహామహాశయి

HO

1

82

మా యితర ప్రచురణలు

సాహిత్యరత్న, హిందీ, తెలుగు విద్వాన్

N. S. V. సోమయాజులు గారి రచనలు

1.	శుభోదయము	8-50
2.	విలాసిని	3-00
3.	పూర్వాంధకపులు 1	8-50
4.	" 2	8-50
5.	" 3	
6.	వేములవాడ భీమకవి	
7.	శ్రీనాథుడు	
8.	తిక్కనసోమయాజు	
9.	నన్నయభట్ట	0-70
10.	తెనాలిరామకృష్ణుడు	0-70
11.	అల్లసాని పెద్దన	0-70
12.	కుక్క-తమ్మన	0-70
13.	పింగళి సూరన	0-70
14.	శ్రీకృష్ణదేవరాయలు	0-70
15.	కందుకూరి వీరేశలింగంపంతులు	0-70
16.	భట్టుమూర్తి	0-70
17.	బమ్మెర పోతన	0-70
18.	విహారయాత్రలు	0-70
19.	నాటికలు	0-70
20.	కథలు-గాథలు	0-70
21.	ప్రతాపసింహుడు	0-70

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA 105 B 197
పుస్తకం పేరు	తెలుగు - గణితాలు
కారీఖు	20/10/21
ముందు లెక్క	yes
వెనుక లెక్క	yes
మొత్తం పేజీలు	43
నిర్దేశిత పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	CD, H. B. C.
లేని పేజీలు	1, 2
తయారు చేసినది	గౌరీయ్యమ్మ
పేజీలు విడదీసినది	Theriah
స్కాన్ చేసినది	Haseena
పరిశ్ల చేసినది	RAMYA
పేజీలు పరిశూనినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చేయబడింది	
తప్పులు	
పరిస్థితి	Good